

Rhodesia, avagy ahol szelet vetnek

Madagaszkár magasságában a kelet-afrikai parton egy S-kanyarulatot formáló folyó: a Zambezi ömlik az Indiai-óceánba. Egyelőre térképben. Ezen a folyón utazzunk a folyás irányával visszafelé. Először egy portugál gyarmaton, Mocambique-n kell keresztülmehetünk. Mikor a folyó hosszának egyharmadát megesszük, akkor érünk azon szakaszhoz, amely Észak- és Dél-Rhodesiát választja el.

Dél-Rhodesia — az „ön-függetlenített” állam. Ha a volt gyarmatosító állam gyorsan és erősen nem cselekszik, az ország bennszülött népe kénytelen lesz a maga kezébe venni függetlensége kivívását, ami verálodozatot fog követni. Területe majdnem pontosan akkora, mint Csehszlovákia: 128 000 négyzetkilométer, lakóinak a száma 2,8 millió, ami ritkán lakott területre vall.

Az áruló arany

A rossz közlekedési viszonyok, a belső elzártság kissé távolították a rabszolgakereskedőket, s megnehezítették az ország gyarmatosítását is. De erre is sor került. Az arany árulta el őket. Ugyanis a keleti partot megszállva tartó portugálok aranyat kaptak cserébe áruikért a matabele-öslakóktól. Erre figyelt fel Cecil Rhodes, az angol gyarmatosító megbízottja, afrikai képviselője.

Nagy-Britannia meg is indítja gyarmatosító manőverezését. 1889-ben brit érdekszférává nyilvánítja az aranyban gazdag területet. Közigazgatását egyelőre a Cecil Rhodes által alapított társaság veszi kézbe. 1890. és 1898. között fegyveres beavatkozással (tehát erőszakkal) meghódítják, megszállják a Matabele- és a vele kapcsolatos Masone-földet, a terület felveszi a Rhodesia nevet. Időközben az anyaállam és a gyarmat közötti jogi viszony több módosuláson megy keresztül. 1953-ban már Észak- és Dél-Rhodesia, valamint Nyassaföld, mint föderáció a brit nemzetközösség tagja.

Mi az ország gazdasági értéke?

Krómcerc, ón, azbeszt

Dél-Rhodesia legfontosabb bányaterméke a krómcerc. Leőhelye a főváros, Salisbury környéke. A kapitalista világ öntermelésének 18 százaléka innen kerül ki. Bulawayo, a másik nagy város környékén

a világ legjobb azbesztjét hozzák felszínre. Aranyból és ezüstből is 18–20 ezer kg-ot termelnek ki évente.

Jelentősen fejlődik vas- és acélkohászat is. Dél-Rhodesia egyes termékeny területeiről a főleg angol telepesek elűzték a helyi lakosságot és ültetvényes gazdálkodást rendeztek be. Az őslakosságot 94 aszályos rezervátumba tömörítették. A 2,8 millió őslakosságból csupán 211 ezer a bevándorolt fehér, de a megművelt földterület 51 százaléka az utóbbiak rendelkezésére. Szigorú a faji megkülönböztetés. A négereknek nincs mozgási szabadságuk.

1100 és 70 font évi jövedelem

Tartózkodási engedélyük a munkahelyekhez kötik őket. Közüzemekbe, üzletekbe csak a részükre fenntartott külön bejáraton át közlekedhetnek. A fehérek évi jövedelme 1100, az afrikaiaké alig 70 font. A rezervátumokból csak akkor szabadulhatnak, ha bányákba, ipari központokba, vagy ültetvényekre szegődnek el. A rezervátumok lakói főleg külterjes állattenyésztésből élhetnek.

Az ültetvények dohánytermelése és a gyapot termelése

se világgazdasági jelentőségű. Emelkedőben van a déligyümölcsök termesztése is.

A hatalmas nagyipari kifejlődéséhez minden feltétel adott. Az energiaforráshoz a szénkészlet ugyan nem nagy, de egyéb forrás gazdagon pótolható. A Zambezi 2663 km-es hosszú folyó, alig 200 km-rel marad a Duna mögött. 70 zuhataga, köztük a világúszó, 122 méter magasságú **Viktória vízesés**, hatalmas energiát képvisel. Ezeket kihasználva a két Rhodesia állam között, ahol a folyó medre a Kariba-szoroson halad át, vizet 30 m-rel felduzzasztották a hatalmas 127 méter magas, ún. **Kariba-gáttal**. A mesterséges tömögője 3 év alatt telt meg vízzel. Ebben 90-szer annyi vizet tárolnak, mint a Balaton készlete. A generátorokat nem a gátba, hanem az oldalszilikákba vájták. Az erőmű kapacitása alkalmas arra, hogy egyedül annyi energiát termeljen, mint Magyarország összes erőművei 1959-ben.

Ilyen adottságok mellett, ilyen lehetőségek tárnak Dél-Rhodesia elé. S a kisebb-ségi fajvédő kormány ezeket az állapotokat akarja tüzetl-vassal fenntartani, ami ellen egész Afrika jogosan emelte fel tiltakozó szavát.

(Dr. Z. A.)

Új folyóirat: a Mezőgazdasági építési szemle

Új folyóirattal gyarapodott a hazai műszaki szakirodalom: megjelent a Mezőgazdasági építési szemle első száma. A folyóirat a még csak igen rövid múlttal rendelkező mezőgazdasági tervezés és építészet sokoldalú, mezőgazdasági, biológusokat, közgazdászokat és tervező mérnököket érintő problémáival foglalkozik. Az első szám többek között a szőföldfeldolgozó és a szarvasmarhatartó épületekről, valamint a magyar tervek alapján épülő mongol biológiai kombinátról közöl cikkeket. A negyedévenként megjelenő folyóiratot a Földművelésügyi Minisztérium tervező vállalata, az AGROTERV adja ki.

Az idősebbek jobban szeretnek olvasni

Megynék legnagyobb, leglátogatottabb szakszervezeti könyvtára a diógyőri Bartók Béla Művelődési Házban működik. Érdekes megállapítás, hogy a könyvtár az idősebbek, a negyven éven felüliek látogatják leginkább, noha jelentősen megnövekedett az ifjúsági könyvtár forgalma is.

Érdekes külföldi folyóiratok a könyvtárban

Nyelvet tanulni soha sem lehet eleget, ez régi igazság. Am, aki már tud egy-két nyelvet, annak sem szabad ezzel megelégednie. Így kezdtek minél többet gyakorolni azt, amit tud. „Külföldiül” beszélgetni nem mindig lehet, nem adódik rá mód mindennap, néha még minden héten sem. Arra azonban sok ember szakíthat időt magának, hogy olvasson azon a nyelven, amit már egy-szer megtanult. Ez nemcsak nyelvgyakorlást jelent, hanem tudásbővítést is. Elvégre sok minden történik a világon, amiről nem szerzünk azonnal tudomást, sok feltalálást, újítást publikálnak külföldön és ezekkel nem árt megismerkednie annak, akinek szakmájába vág, mégpedig minél előbb. Erre pedig a külföldi folyóiratok olvasása a legalkalmasabb. És egyben a legérdekesebb is.

Nem kell mást tennünk, mint ellátogatni a miskolci II. Rákóczi Ferenc (megyei) Könyvtár olvasótermébe, ahol szá-

mos idegen lap közül válogathat bárki.

Mit is találunk ott napjainkban?

Aki angolul beszél és vegyész, az böngészheti a *Chemical Age* és a *Chemistry and Industry* című szaklapokat, aki németül, vagy franciául tud, az ilyen nyelven is talál magának hasonló olvasmányt. Ha azonban valaki irodalmár, annak is akad nem egy olvasnivaló, akár a világhírű *Times Literary Supplement* veszi kezébe, a londoni *Times* nagyteljesítményű irodalmi mellékletét, akár a Magyarországon már a háború előtt is jól ismert *Les nouvelles littéraires* című francia hetilapot, amelyet *Maurice Martin du Gard* szerkesztett valaha, *Roger Martin du Gard*-nak, a Thibault család írójának testvére.

Az angolul tudó, földrajz iránt érdeklődő a híres *The National Geographic Magazine*-t tanulmányozhatja, akit a vilá-

lajosság, az az *Electrical Review*-t, aki revüszertű felvontatásban szereti látni a filmvilágot, az a *Cinéma*ban gyönyörködhet, feltéve, hogy tud franciául, vagy a *Paris Match* kitűnő színes fényképei alapján értesülhet sok mindenről a világban. Átnevezheti a keletnémet *Filmspiegel* és a *Neue Berliner Illustrierte*-t is, hogy ne csupán egyoldalú nyugati ismereteket szerezzon.

Persze, az asszonyokról sem szabad megfeledkeznünk, már-már azokról, akik nem valami szakma iránt érdeklődnek, hanem elsősorban a divatra kíváncsiak. Ez egyébként nyilván érdekli a mérnököt, vagy orvosnőket is. A híres nyugatnémet *Constance* című lap éppúgy rendelkezésekre áll, mint a francia *Vogue*.

Amint látjuk, nem kevés érdeklődést éltetnek itt ki, mégpedig úgy, hogy közben nyelvet gyakorol az olvasó, és távol horizontja is, egyre többet tud meg a világról.

(máté)

Ténagy Sándor:

ZSUZSI

Zsuzsinak szép, nagy szeme van. Néha felizzik, mint a vas, néha meg elszűrkül, mint a szelídgesztenye. Már egy hete itt sündörgők körülötté, babrálgatom a biztosítékok fehér játékaikat, pedig semmi bajuk. Ő a legszebb a műhelyben. Nem néz senkire, nem szól, csak dolgozik. De miért olyan szomorú? Látnom a tekintetében, hogy szomorú.

Csúfol az egész villanyszerelő csoport.

— Hülye vagy öregem, tiszta hülye — mondta egyszer ebédidőben Fekete Józsi. — Beszéljél már vele? — Még nem.

— Mard le, és kész. Mit nyavalyogsz?

Varga Gyuri bácsi, a csoportvezető is odajött hozzám.

— Nem lesz ez így jó. Olyan vagy, mint a kuka. Nincs oda az eszed a munkához, figyellek egy hete...

Lesütöttem szememet. Nem is gondoltam, hogy így meglátszik az emberen. Pedig ez csak az én dolgom. Nem vagyok én gyáva, hiába is mondja Fekete Józsi. Elinéteztem én a magam dolgát. Igaz, mindjárt elvörösödöm. Ha egy lánnyal beszélek. De Zsuzsát nem lehet lemarzni, komoly lány.

Ebéd után átszaladtam a raktárba foglalatokért. Visz-
Zsuzsika... Tudja, Zsuzsika... szóval, csak azt akartam

tudom, hogyan kerültem Zsuzsi mellé. Ott álltam, nekem támaszkodott a fal, olyanok voltak gondolataim, mint a hangyák, végigmásztak gerincemen. Olyan váratlan és furcsa volt az egész, szinte hihetetlen. Az ablakból egy darabka júniust láttam, fényes volt, mint az almavirág. És beszéltem, szinte zavartan, de ő alig válaszolt.

— ...és már URH-készüléket is csináltam. Tisztán szólok, mint a kristály. Tudja, a legjobb szórakozás talán az amatőr-kódolás. Az ember hazamegy, nagyon egyedül van és rádiókkal bibelődik. Olyan a szobám, mint egy igazi rádióműhely. Mondta is a háziasszonyom...

Közel volt hozzám Zsuzsi, egy lépésnyire. Vagy mégsem? Nagyon sokszor elgondoltam ezt a beszélgetést. Most itt van, közelemben. Bárcsak meglátna most Fekete Józsi, gondoltam. Elinéteztem én a magam dolgát, de nem lehet minden lánnyal szelídmoskodni.

— Tudja, én... én nem akarom, hogy tolatkodjon tőlem... Tudja, nálam a munka nem számít... Megkérdezheti. Van olyan hónap, hogy kétezeret is megkeresek. Szeretem a szakmámat. Villanyszerelő vagyok... Jó szakma... Tudja, Zsuzsika... szóval, csak azt akartam

mondani, hogy szeret-e... táncolni?

Lehajította fejét, nem szólt. Zavarba jött, látszott rajta, hogy ideges. Mégsem kellett volna mindjárt a táncra kezdeni. Szégyellős. Talán még nem is udvarolt neki senki. Nem szabad elhamarkodni.

Kezei összevissza kalimpáltak, én is megzavarodtam.

— Vagy... vagy szeret-e a mozi!

Aztán mindennapos vendég lettem Zsuzsikáék műhelyében. Minden ebédidőben átszaladtam, sok mindent megtudtam róla, de éreztem, hogy valamit titkol előttem. Nem értettem riadalmát, szomorú visszautasításait meg-hívásaim ellen.

Fekete Józsiék sem hecceltek már, látták, hogy komoly a dolog. Varga Gyuri bácsi biztató huncutsággal kacscintott az öltözőben. Nagy tervekkel bandukoltam haza délutánoként. Lassanként elmaradtam a söröző társaságtól is, hiába hívtak.

Egyszer moziba hívtam, gondoltam, előadás után majd sétálgatunk, kávézunk egy kicsit. Nem, ne haragudjak, mondta, ma nem tud eljönni, siet haza, majd más-kor, de igazán ne haragudjak. És lehajította fejét, szemébe nagyon szomorú mard-róppent.

Nem értem, nem értem. Lehet, hogy van valakije. Meg kell tudnom az igazat,

gondoltam. Meg kell tudnom az igazat...

Mire a gyárduda a munkaidő végét jelezte, már a belyegző-óránál voltam. Nem fürödtem, csak cicamódra lemostam arcomról a maszatot, magamra dobáltam a ruhát, és — most történt meg először — elsőként léptem ki a gyárkapun. A trafik mögé bujtam, ahonnan jól láthatam a kitűzőlő tőmeget, engem viszont nem láthatott senki. Meg kell tudnom az igazságot. Zsuzsi szép lány, talán ő is kedvel engem, megérzi azt az ember. De miért olyan különös?

Nicsak, most jönnek Fekete Józsiék. Észre ne vegyem, mert még kinevetnének, a fene egye meg...

Nem jön, nem jön. Már öt villamos csörgött el melletttem sárga suhanással. Biztosan furdik. Jó, hogy elhúzódtam ide, csupa ismerősök jönnek ki. Mit szólnának?... Ni, az a kéklázós... Nem, nem ő... Olyan érdekes várnál valakit a gyár előtt, ezt még sohasem éreztem. Körülöttem még vagy húszan állnak és mint a mágnesek, magukhoz vonzanak valakit a tömegből.

Hátamra sűt a Nap. Szörnyű ez a hőség. Mihálczi bácsi, a portás, zsebkendőjével törölgeti szemüvegét. Már csak szörványoson jönnek ki a gyárkapun... Szörnyű ez a hőség... Kip-kop, kip-kop... Ott jön Zsuzsi... Megbiceen bennem a világ, le s fel jár bennem a döbbet. Kip-kop, kip-kop, ott jön Zsuzsi...

Csak mentem, irány nélkül, lábaimra bízam magam. Benyitottam az Aranykerékbe.

Nem lenne jobb hűsíteni a fiatal embernek?

A sátorlajúhelyi járási gyermek- és ifjúságvédelmi albizottság értekezletet tartott Sárospatakon, s ezen két előadás hangzott el a fiatalok körében. Előbb a járási rendőrkapitányság képviselője ismertette azokat az okokat, amelyek lejtőre visznek egyes fiatalokat. Ezek többnyire a rossz baráti környezet, a szülői erkölctelen életére vagy a felnőttek káros befolyására vezethetők vissza.

De az okok között szerepel a kettős nevelés is: a gyermekek gyakran más tapasztalatnak otthont, mint amit az iskolában hallanak nevelőiktől. Összehangolt, céltudatos nevelési munkára van szükség a családban és az iskolában, akkor még az eddiginél is alacsonyabbra szorítható a bűnösök száma. Hiszen fiataljaink túlnyomó többsége szorgalmas, becsületes ifjú, különösen vonatkozik ez a sátorlajúhelyi járás ifjúságára, ahol igazán elenyésző a fiatalok bűnösök száma.

Tennivaló azonban még itt is akad, s a felnőttek sokkal többet tehetnek a megelőzésért. Az italboltok dolgozói például nagyon jól tudják, hogy nem szabad szeszestalt kiszolgálni fiataloknak, erről azonban gyakran elfelejtkeznek. Nem egyszer előfordul a sátorlajúhelyi, vagy a sárospata-

ki söntésekben is, hogy egy-egy fiatalok pánikára, rumra vált blokkot a pénz-tárnál, majd odaáll a pult-hoz, és csak akkor mentegé-tőzik a csapos, ha egy, év-pén ellenőrző körütn levő polgári ruhás rendőrtiszt a féldeci átadásakor megfogja kezét, és udvariasan megkérdezi: nem lenne jobb egy üveg hűsít adni a fiatal embernek?

Az értekezlet második felében dr. Kovács György járásbírósi elnök, a megyei fiatalok bírósági bíróságának elnöke elgondolkodtató adatokkal világította meg a fiatalok bűnösök számának növekedését az utóbbi évtizedekben az egész világban. Hangsúlyozta, hogy ez a szám a szocialista társadalomban csökkenő irányzatot mutat, olyan mértékben, ahogyan erősödik az emberek szocialista tudata. Megyénkben főképp Miskolc, Ózd, és Kazincbarcika fiataljai adnak időnként okot bírósági eljárásra. Szülőknél, nevelőknél, a társadalomnál, különféle intézményeknél igen fontos feladatuk, hogy a fiatalokat, a lejtőre került fiatalokat megfelelő nevelési eljárással visszatérítsék a rossz útról, segítsék őket abban, hogy mennél előbb beleillesszék magukat a társadalomba.

Szakadékbba zuhant az autóbusz

Egy halott, tizenhárom súlyos sebesült

Súlyos közúti baleset történt tegnap, november 23-án 9 óra 15 perckor a 22-es számú főútvonalon, Hollósfő és Lillafüred között, az úgynevezett halál-kanyarban. A békéscsabai 8-as AKÖV GA-21-73 forgalmi rendszámú társasgépkocsija negyven turistát szállított Békéscsabáról Csehszlovákiába. Gáspár János 57 éves békéscsabai gépkocsivezető figyelmétlenül vezette járművét a sikos, kanyargós úton, s az autóbusz az út jobb oldalán áttörve a korlátot, a mely szakadékbba zuhant, miközben széles sávban letarolta maga előtt a fák.

A mentők gyorsan a baleset színhelyére siettek, de egy em-

ber életét már nem menthették meg. Juhász Ferenc 54 éves mezőkövácsházi lakos a baleset következtében meghalt. A negyven turista közül 13 súlyos, 8 napon túl gyógyuló sérülést szenvedett, 19 közöttük az autóbusz vezetője könnyebben megsebesült, míg a többieket kisebb horzsolások érték. A mentőszolgálat tagjai 26 személyt azonnal kórházba szállítottak, a többieket a helyszínen részesítették elsősegélyben.

Röviddel a tragikus kimenetelű baleset után a helyszínrre siettek a megyei Rendőrfőkapitányság vezetői és a közlekedésrendészeti osztály munkatársai, akik megtették a szükséges intézkedéseket, s vizsgálatot folytattak a súlyos baleset okának megállapítására. A vizsgálat még tart, a baleset részleteinek felderítése folyamatban van, annyi viszont bizonyos, hogy a szerencsétlenséget főleg Gáspár János gépkocsivezető figyelmességének idezte elő.

A baleset okozta kár, amely az alaposan összeroncsolódott autóbuszban keletkezett, előzetes becslések szerint mintegy százötvenezer forint.

A sajnálatos szerencsétlenség ismét óvatosságra int. A megyei Rendőrfőkapitányság ezúton is felhívja a gépjárművezetők figyelmét: vegyék tekintetbe a sikos utat, s a lehető legóvatosabban vezessék járműveiket, hogy elkerüljék a súlyos baleseteket és az újabb emberéletet és anyagi kárt követelő közúti baleseteket.

(-la)

—o—o—o—

Vízvezeték a barlangban

Az aggteleki barlangrendszert jósavfői szakaszában az új járdaszegélyek tisztítására az Idegenforgalmi Hivatal korszerű vízhálózatot épített. A több mint két kilométer hosszú csővezeték a Tengerszem szálói bejáratától a földalatti folyosókon sziklafalakba rejtve, agyagba ágyazva vezetik el a Vörösi úti kijáratig, hogy a vascső ne zavarja a cseppkőképződésének természetes hatását. A vízvezetékhalózati tavasza készült el. Ettől az időtől a barlangi utakat nagymértékben tisztítják vizsugárral, majd meg az iszapból, és így jövvőre a földalatti szakaszt bármely időben, félcépben is felkereshetjük az érdeklődők.